

Dwars door Afrika, met de fiets

(en ten voordele van Blik op Afrika)

Stijn Van Parys

Beste vrienden van Blik op Afrika,

Inmiddels is het zes maanden geleden dat ik Kaapstad binnen fietste. Bij valavond baande ik me al zigzaggend een weg doorheen het verkeer op de invalsweg vanuit Paarl. In de verte piepte de Tafelberg boven de daken, omringd door een steeds donker wordende rode gloed.

Er heerst een gezellige chaos in de Kaapse straten. Lange rijen minibussen rijden stapvoets voort, terwijl vanuit de open deur van elk busje een man –een ‘donda- voorbijgangers luidkeels aanmoedigt om in te stappen. “Donda”, “makanga”, “touts”. De mannen die de organisatorische ruggengraat van het informele publieke transport in Afrika vormen, dragen vele namen. Terwijl het busje vooruit rijdt houdt de donda voorbij-

gangers in het oog, en polst hij naar hun transport-behoefte. “Downtown!! downtown!!”; “Goodwood!! Goodwood!!” het weergalmt bestemmingen aan één van de laatste kruispunten voor het centrum. Eén van de donda’s bengelt uit zijn busje, hij kijkt me aan wanneer ik tussen hem en één van zijn collega’s probeer te glijpen.

- “Hi brother, you come from where with that bike?”

* “I cycled all the way from Belgium.”

- “You must be tired, you can get in our taxi.”

* “Thanks my friend, but I’ve been dreaming about this final mile to town for the last 10 years.”

- “Have fun! Be safe out there.”

Wanneer ik aankom bij Patrick, een man die me een slaapplek heeft aangeboden nadat ik mijn verhaal had verteld, plof ik neer. Plots is het daar, het besef dat het erop zit. Er gaat een rilling over m’n lijf terwijl herinneringen van het afgelopen jaar door mijn hoofd flitsen. Woestijnnachten, junglepaden, 20.558 km,

369 dagen, 21 landen, 63 platte banden, 4 valpartijen. Op het einde van mijn tocht vraag ik me af welke indrukken Afrika heeft nagelaten. Teveel om op te noemen, zoveel is zeker, maar ik kan er alvast drie met jullie delen.

1. Een warm continent.

Om te beginnen trap ik een open deur in: Afrika is warm, héél warm. Maanden lang fietste ik in temperaturen rond de 40°C, maar dat was uiteraard geen verrassing. Wat me wel keer op keer bleef verbazen was de menselijke warmte die ik onderweg tegenkwam. Van Marokko tot Ghana, van Addis Ababa tot Kaapstad, overal trof ik onvoorwaardelijke en alomtegenwoordige gastvriendelijkheid aan. Deze menselijke warmte manifesteerde zich op verschillende manieren doorheen mijn tocht. In Mauritanië kwamen Toearegs in prachtige blauwe djellaba's aangestormd door het zand, met een zandwolk in hun zog, om me water aan te bieden. In Senegal werd ik stevast elke middag uitgenodigd om théboudienne (een gerecht op basis van rijst en vis) te eten uit de gemeenschappelijke kom. "Tu es invité" hoorde ik vanop mijn fiets. Voorts voelde ik overal een oprechte bekommernis om mijn welzijn, en al begrepen velen niet waarom ik in godsnaam door afgelegen

gebieden fietste, als ze konden helpen deden ze het maar wat graag.

Wat me ook blijft is hoe in vele Afrikaanse huishoudens wordt omgegaan met gasten. Ik kan dit het beste uitleggen door een vergelijking te maken met het gezin waarin ikzelf opgroeide. Wanneer mijn ouders bezoek verwachten is mijn moeder doorgaans reeds uren in de weer met koken en decoreren wanneer de deurbel gaat. Wanneer de gasten binnenstappen is alles in gereedheid gebracht en draait alles rond hen totdat ze weer vertrekken. Mijn ouders verliezen hen niet uit het oog en doen er alles aan om hun bezoek zo aangenaam mogelijk te laten verlopen. Bij families in Afrika verloopt dit doorgaans anders.

Ten eerste is er een hogere frequentie van bezoekers, meestal onaangekondigd. Neven, nichtjes, nonkels en tantes, burens, vrienden ... vaak was het me niet duidelijk wie er allemaal kwam binnen- en binnengewandeld, wel was iedereen welkom.

Ten tweede gaat het huiselijke leven onverstoord verder, wie er ook op bezoek is. Wat mij vooral fascineerde is de impact hiervan op de impliciete "welkomstduur". Andermaal brengt de vergelijking met mijn eigen familie duidelijkheid. Zoals hierboven

vermeld nodigen mijn ouders graag mensen uit, en gaan zij op hun beurt even graag bij vrienden en familie langs. Zij beseffen echter dat dit vermoeiend kan zijn voor diegenen bij wie ze langsgaan. Ze voelen dan ook aan dat ze beter niet te lang blijven, en vertrekken na een aantal uren om hun gastheer/gastvrouw rust te gunnen. In het leeuwendeel van de Afrikaanse families waar ik terechtkwam blijven gasten dagenlang. Van een impliciete welkomstduur is er geen spoor. Ook ik voelde dit aan en werd erdoor gecharmeerd. Wanneer ik bij een familie in Ouagadougou verbleef, staarden de kinderen me aan wanneer ik toekwam maar na een halfuur ging alles weer z'n gangetje. De volgende dag ging ik mee verkopen op de markt. Mijn aanwezigheid stoorde helemaal niet en bracht geen extra last met zich mee, ik was dan ook zelden de enige gast.

Toen ik terug in België kwam, bleek de minder spontane omgang tussen mensen bij ons ook veruit het pijnlijkste van wat de "reverse culture shock" in petto had.

Er zijn weinig mensen die onbekenden aanspreken, ik mis de spontane contacten in Afrika enorm. Ik zat met verbazing op de trein van Brugge naar Brussel: iedereen staart naar z'n telefoon of tablet. Teneinde positieve verandering teweeg te brengen probeer ik, ondanks het cultuurverschil, onbekenden aan te spreken. "Dag meneer, waar gaat u naartoe vandaag?"

2. Een continent van uitersten.

Afrika wordt gekenmerkt door grote verschillen en dit op alle vlakken. Wat mij vooral opviel is het grote verschil tussen stad en platteland. Wat weinig westerlingen weten is dat de kloof tussen een Afrikaanse hoofdstad en het platteland groter is dan de kloof tussen diezelfde stad en pakweg Brussel. Het platteland is doorgaans nog tribaal en voornamelijk beperkt tot overlevingslandbouw. De steden hebben daarentegen vaak moderne shoppingcentra en 4G mobiele datavoorzieningen. Een stad als Kigali in Rwanda deed me qua uitzicht vaak denken aan Zwitserland. Wel blijft er een enorme ongelijkheid tussen rijk en arm.

Iets wat me ook blijft zijn de uitersten in kennis. Zoals hierboven vermeld raakte ik vaak aan de praat met vreemden over koetjes en kalfjes. Een aantal keren was ik met verstomming geslagen door de intellectuele nieuwsgierigheid. Zo vroeg iemand die groenten verkocht op de markt in Sikasso (Mali) wat ik dacht over de rol van de regering Eyskens in de moord op Patrice Lumumba. Daarna gaf hij mij zijn eigen gedetailleerde visie op de feiten. Jammer genoeg blijft kennis doorgaans, net als rijkdom, heel ongelijk verdeeld.

Voorts ben ik sterk onder de indruk van de talenknobbel van vele Afrikanen. Ware polyglotten zijn het. Mensen die vier of vijf talen spreken zijn geen

uitzondering. Velen pikken ook een nieuwe taal op in een aantal maanden. Zo zijn er door de toegenomen Chinese interesse in Afrika mensen die een mondje Mandarijns spreken na enkele maanden in China te hebben verbleven.

3. Een nieuwe wind.

Afrika is ongelooflijk snel aan het veranderen. Mijn fietstocht had er tien jaar geleden compleet anders uitgezien, en ik ben er zeker van dat Afrika binnen twintig jaar onherkenbaar zal zijn. Wat infrastructuur betreft worden grote projecten opgezet. Zo worden de belangrijkste verbindingswegen in sneltreintempo voorzien van een laag asfalt, vaak met de hulp van Chinese staatsbedrijven.

Ook heeft Afrika reuzenstappen gezet wat financiële inclusie betreft. Vooral "mobile money", een technologie waarbij een telefoonnummer ook een soort bankrekening is, speelt hierin een grote rol. Het percentage mensen in Afrika dat toegang heeft tot financiële diensten is zo gestegen van 23% in 2011 naar 43% in 2017.

Uiteraard kampt Afrika nog met grote moeilijkheden, maar de positieve ontwikkelingen worden onderbelicht in de westerse media.

Inmiddels ben ik terug in België en heb ik mijn eerste stappen op de arbeidsmarkt gezet. Toen ik een aantal weken geleden voor dag en dauw, op weg naar een sollicitatiegesprek, naar het station fietste werd ik ingehaald door een bus van De Lijn. Ik had nog geen koffie op en was nog wat verstrooid. Even hoopte ik dat een "donda" uit het raam zou hangen en de bestemming zou kriesen: "*Brugge 'T zand!! Brugge 'T zand!!*".

Afrika, is mis je.

Stijn.

SVP